

บทความวิชาการ (Academic Article)

นวัตกรรมกับการสอนศิลปศึกษา

INNOVATION IN ARTS EDUCATION TEACHING

Received: December 30, 2020

Revised: February 15, 2021

Accepted: February 23, 2021

เพียงแพน สรรพศรี^{1*} ปิยวดี มากพา² โดม คล้ายสังข์³ กนิษฐา สังข์รัตน์⁴ โกมล ศรีทองสุข⁵ ปภณ กมลวุฒิพงษ์⁶

ภาณุรักษ์ บัญสง⁷ วีรดี จินตะไล⁸ วีรวัฒน์ เสนจันทร์มิไชย⁹ และสุปราณี ชมจุมจัง¹⁰

Piangpan Sabpasri^{1*} Piyawadee Makpa² Dome Klaysang³ Kanittha Sangkharat⁴ Komon Sritongsuk⁵

Papon Kamonwuttipong⁶ Panurat Boonsong⁷ Werade Jintalai⁸

Veerawat Senchantichai⁹ and Supranee Chomjumjang¹⁰

¹⁻¹⁰คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻¹⁰Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: piangpan.ps@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เกิดจากงานเสวนาทางวิชาการด้านศิลปศึกษาในหัวข้อนวัตกรรมกับการสอนศิลปศึกษา มุ่งเสนอประเด็นของการนำนวัตกรรมและสื่อออนไลน์มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ได้แก่ วิชาทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ แม้ว่าศาสตร์ทางด้านศิลปศึกษาจะมุ่งเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญแต่ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในระยะยาวควรมีการวางแผนเพื่อรองรับให้ตอบสนองและเท่าทันต่อสถานการณ์ในสังคม ซึ่งหากผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนทำความเข้าใจและมีเป้าหมายร่วมกันจะทำให้การเรียนออนไลน์นั้นเปรียบเสมือนการได้มาร่วมเรียนในชั้นเรียนจริง บทบาทของครูต้องเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน องค์ประกอบสำคัญของการสอนออนไลน์ คือ 1) เนื้อหาบทเรียน 2) ระบบการบริหารการเรียน 3) การติดต่อสื่อสาร 4) การวัดผล และ 5) การทำให้เกิดความสัมพันธ์ ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนควรมีปฏิสัมพันธ์อันดีโดยการให้เกียรติและรู้หน้าที่ของกันและกันถือเป็นสิ่งสำคัญ การสอนศิลปศึกษานั้นสามารถทำได้โดยทัศนศิลป์ใช้ระบบการแชร์หน้าจอเพื่อดูแบบและทำตาม ส่วนดนตรีต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมเสียงเพื่อกันเสียงสะท้อน และนาฏศิลป์ใช้สื่อวิดีโอประกอบ

คำสำคัญ: นวัตกรรม การสอน ศิลปศึกษา

Abstract

This academic article is the result of an academic discussion on art education on the topic of innovation and teaching art education. Although the Innovation of art education has a practical focus, with the current situation and long-term trends should be planned to meet and be consistent with social situations. Which if administrators, teachers and learners understand and have common goals will make learning online like joining in a real class. The role of the teacher is to guide, help and motivate learners. The key elements of online teaching are 1) lesson content, 2) learning management system, 3) communication, 4) measurement, and

5) building relationships. Teachers and learners should interact well with respect and knowing each other's duties is important. Teaching art education can be done through visual arts, using screen sharing systems to view and follow, as for music, it is important to focus on sound control to prevent echo and Performance art using video media.

Keywords: Innovation, Teaching, Arts Education

บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) ได้รับการประกาศให้เป็น ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern-PHEIC) โดยที่สถานการณ์การแพร่ระบาดนี้ได้มีผลกระทบรุนแรงทั่วประเทศ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาทำให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินการและการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดเพื่อสร้างโอกาสและการจัดการเรียน การสอนให้แก่ผู้เรียนทุกคน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ให้นโยบายการจัดการเรียน การสอนในสถานการณ์เช่นนี้ให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่โดยมีทั้งการเรียนรู้อแบบ Onsite และระบบออนไลน์ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการที่บุคลากรทางการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบที่มีอยู่ดั้งเดิม พร้อมทั้งตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของการดำรงอยู่ หากเป็นแค่การจัดการเรียนการสอนของรูปแบบ รายวิชาที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบวิชาการ มีการเน้น การท่องจำ แก้ออกข้อปัญหา ถึงคำนวณ ซึ่งเป็นรูปแบบการบรรยายการเรียนรู้ได้โดย ทั้งในรูปแบบออนไลน์ (online) หากเป็น รายวิชาที่เป็นการฝึกปฏิบัติ เน้นลงมือทำให้เกิดความชำนาญและสร้างองค์ความรู้ด้วยการทำตามครูดั้งเดิม ดังรายวิชาศิลปะ ทั้งทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ครู อาจารย์ในกลุ่มสาระศิลปะ รวมถึงนักศึกษาศิลปศึกษา จึงต้องมีและปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้อของรายวิชาศิลปะ รูปแบบออนไลน์ (online) ใหม่ในรูปแบบนวัตกรรมตามยุคสมัยเพื่อจัดการห้องเรียนออนไลน์ (online) ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ในรูปแบบนวัตกรรมกับการสอนศิลปศึกษา Innovation in Arts Education Teaching ผู้เขียนได้แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้

รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ที่ผ่านมาการจัดการเรียนรู้อได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะสอนแบบปกติหรือการสอนที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมที่มี การเน้นกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย เช่น ผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายให้สัมพันธ์กับกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้เน้น การพัฒนาทักษะสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการวางแผนการจัดการเรียนรู้อ การประเมินผลการเรียนกิจกรรมที่จัดจะต้องสะท้อนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์หิวพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ผู้เรียนพบเห็นชอบไม่ชอบ ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ง่ายต่อการศึกษ ด้วยตนเองและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงสามารถแก้ปัญหาได้ อาจสร้างสถานการณ์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ จัดบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการเรียนร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มสามารถเรียนได้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียนหรือที่ อื่นๆ ได้ตลอดเวลา (Boonphak, 2014)

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นแนวคิดที่พัฒนามาตั้งแต่ ค.ศ. 1907 เพื่อรองรับระบบการเรียนการสอนทางไกล ที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 2012 พบว่า มีผู้นำการศึกษาในสถาบันการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 69 ได้นำออนไลน์มาใช้ในรายวิชาและจัดเป็นโปรแกรมการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่เพียงแต่รองรับระบบการเรียนการสอน ทางไกลแต่เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในทุกสถาบันการศึกษาและรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ถูกพัฒนาขึ้น

จนปัจจุบันมีการใช้โปรแกรมที่สมบูรณ์แบบเสมือนเรียนในชั้นเรียนจริง อาทิ ไมโครซอฟทีม (Microsoft teams) ซูม (Zoom) ซิสโก้เว็บเอ็กมีทติ้ง (Cisco WebEx Meeting) เป็นต้น (Kentnor, 2015) จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนอย่างกะทันหัน ครูผู้สอนจะต้องทำการวิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหา และเลือกใช้เครื่องมือหรือระบบการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความพร้อม เข้าถึงง่าย และมีความถนัดในการใช้งานควบคู่ไปด้วยกัน จึงจะทำให้การเรียนการสอนในรายวิชานั้นประสบความสำเร็จ ภัทรนันท์ ไวทยะสิน ได้กล่าวไว้ว่า

“...จริงๆ แล้ว การสอนออนไลน์ คือ การที่ครูจะต้องเตรียมตัวในการปรับกระบวนการสอนว่าจะสอนแบบไหน ปรับเนื้อหาอย่างไรให้สามารถนำมาสอนออนไลน์ได้ เช่น การอัดวิดีโอ การใช้แอปพลิเคชันฟรีในการส่งงาน การสร้างกลุ่มปิดใน Facebook เป็นต้น ซึ่งเป็นการวางแผนในการเรียนออนไลน์แบบง่ายๆ ตามหลักการจะมีระบบเชิงโครโนซ์ กับอันชิงโครโนซ์ ประสานเวลากับไม่ประสานเวลา การประสานเวลาคือ การเจอกันบนซูม หรือการไลฟ์ กับระบบอันชิงโครโนซ์ที่ไม่จำเป็นต้องมีเวลาตรงกันแต่มีการส่งการบ้าน ส่งคลิปให้เด็กไปทำ โดยอาจารย์หรือครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษา แนะนำ เป็นเหมือนการตอบกระทู้เด็กในกรุ๊ปห้องเรียน การประสานเวลาจะเป็นในรูปแบบของการเข้าซูม, ภูเก็ตมีท หรือการไลฟ์ในแอปพลิเคชัน ไลน์และใช้วิธีการโดยให้เด็กตอบถามในคอมเมนต์ ได้ตอบกันใช้เป็นเครื่องมือในการส่งข้อมูลหรือภูเก็ตมีทในการส่งงาน ซึ่งมีแอปพลิเคชันต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีเครื่องมือมากมายแต่ผู้สอนต้องมาตีใจในการใช้งานเป็นลูกเล่นในการเรียนการสอนออนไลน์...”

(ภัทรนันท์ ไวทยะสิน, สัมภาษณ์)

ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สิ่งสำคัญคือระบบสื่อสารต้องมีความเข้าใจที่ตรงกันระหว่าง “ผู้บริหารกับครูผู้สอน” “ผู้สอนด้วยกันเอง” และ “ผู้สอนกับผู้เรียน” การเลือกใช้แพลตฟอร์มในการใช้สอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนี้ 1) การใช้แพลตฟอร์มการสอนในแต่ละแพลตฟอร์มมีค่าใช้จ่ายในการเปิดใช้บัญชี ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องทำเรื่องจัดซื้อจัดจ้างเพื่อขอเปิดใช้งานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานของแพลตฟอร์มอย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องเลือกใช้เพียงแพลตฟอร์มเดียว 2) การเลือกใช้แพลตฟอร์มจะต้องเป็นไปตามความต้องการของบุคลากรส่วนใหญ่ที่มีความถนัดและใช้งานสะดวก 3) การเลือกใช้แพลตฟอร์มเดียวทำให้เกิดความสะดวกแก่ผู้เรียน หากให้สิทธิ์ผู้สอนเลือกใช้งานตามตัวเองถนัด ต่างคนต่างใช้ จะเกิดปัญหาการเรียนของผู้เรียนที่ต้องตามเรียนกับรายวิชาต่างๆ ของผู้สอนที่ใช้แพลตฟอร์มต่างๆ กันไป 4) การเลือกใช้แพลตฟอร์มใดๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมในการใช้งานให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนให้สามารถใช้งานคล่องและมีประสิทธิภาพ (Podapol, 2020)

ผู้เขียนเห็นว่าทางเลือกแพลตฟอร์มในการนำมาใช้ในการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้การเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ อีกทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลในการสื่อสารเพื่อให้การเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นราบรื่น เอกนถุน บางท่าไม้ ได้กล่าวถึงการสร้างความเข้าใจระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนไว้ว่า

“...ความสำเร็จของการสอนออนไลน์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน จะต้องขึ้นอยู่กับทุกอย่างพร้อมกันหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน ระบบการสอน เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการสอนออนไลน์มี Keyword สำคัญ คือ กิจกรรมการเรียนการสอน จัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการใส่ใจเด็ก ปรับเปลี่ยน Mind set ของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน เนื่องจากช่วงวัย generation มีความห่าง การออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์นั้นจะไม่เหมือนการสอนแบบปกติ ครูผู้สอนต้องเปิดใจในการสอนแบบออนไลน์ เน้นน้ำหนักไปที่การออกแบบการสอนอย่างหนัก ศิลปะการสอนออนไลน์ คือ การสื่อสารกับเด็กหรือผู้เรียนด้วยการทำความเข้าใจกับเด็ก ปรับไปพร้อมๆ กันกับผู้เรียน ผู้เรียนพร้อมแบบไหนครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนการสอนตามแบบนั้น สื่อสารกับผู้เรียนให้เข้าใจตรงกัน เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนด้วยการใส่ใจเด็ก การเรียนการสอนออนไลน์ถึงจะประสบความสำเร็จ...”

(เอกนถุน บางท่าไม้, สัมภาษณ์)

ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่จะนำมาใช้ในการสอน บุคคลทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน หรือผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมและมีความเข้าใจที่ตรงกัน ให้การสนับสนุนและร่วมมือกันทุกฝ่าย ในด้านรูปแบบของการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์ในด้านเนื้อหา คำนึงถึงบริบทที่เหมาะสมเพื่อสามารถนำมาใช้ในกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งตัวครูผู้สอนนั้นจะต้องมีการเตรียมตัวในการสอนมากกว่าการสอนในชั้นเรียนปกติ ทักษะหรือกิจกรรมที่จะมากระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน และผู้เรียนมีส่วนร่วมสามารถแสดงศักยภาพได้เต็มที่ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ จึงจะทำให้การเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อตัวครูผู้สอนและผู้เรียนได้เป็นอย่างดีกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

บทบาทของครูในการสอนออนไลน์

การศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาตามยุคสมัย ทำให้ครูต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เปลี่ยนแปลงไปถึงขนาดที่สถานศึกษาได้หันมาให้ความสนใจกับสื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยเน้นการเรียนการสอนออนไลน์และการส่งงานเพื่อให้เข้ากับวิกฤตสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ การสอนออนไลน์จึงเริ่มมีความสำคัญเพราะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ไม่ได้อยู่แค่ในห้องเรียน และยังส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และพัฒนาทักษะการคิด สืบค้น การเรียนการสอนออนไลน์เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ ครูจึงมีบทบาทอย่างมากที่จะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน และต้องคอยชี้แนะ ดูแล และป้องกันการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้เรียนในเรื่องที่ไม่เหมาะสมไม่ควรรวมทั้งนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ใหม่ๆ ที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะการศึกษาหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนนั้น มีทั้งข้อมูลที่ดีและไม่ดี ครูจึงต้องควบคุมดูแลและคอยชี้แนะ และเป็นผู้สร้างสรรค์และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้สื่อเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับความรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ขององค์ความรู้กับการค้นคว้า เข้าใจและรู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ บทบาทของครูในการสอนออนไลน์ ไม่ควรเน้นการสอนตามเนื้อหาในหลักสูตร แต่ควรนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดทางความคิด และจัดการเรียนรู้ทักษะและความรู้ที่จำเป็นให้ผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ สังเคราะห์ความรู้ จากข้อมูลข่าวสารที่หามา ครูต้องเป็นนักจัดการที่ดี จัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติและต้องเปลี่ยนจากการสอบเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุง ครูจึงต้องมีเทคนิคในการทำให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างสนุก รู้วิธีการใช้และประยุกต์เทคโนโลยี เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขกับการทำกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ มีแรงจูงใจให้คิด สร้างสรรค์ นำเสนอ ความรู้อย่างสนุกสนาน

บทบาทของครูในการสอนออนไลน์จึงต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ดังนี้ ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ครูจะต้องใช้ความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาสร้างรูปแบบการเรียนการสอนมาช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในระดับขั้นที่สูงขึ้น สร้างสรรค์ขึ้น รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคน ครูต้องสนับสนุน ส่งเสริม สร้างสรรค์ในการสร้างผลงาน และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด การวางแผน และการคิดเชิงสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาที่เจอได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ที่สุด ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันให้กับเพื่อนในชั้นเรียน รวมถึงบุคคลอื่นโดยการกระตุ้นผ่านสถานการณ์จำลอง สิ่งที่สำคัญครูต้องพัฒนาและออกแบบกระบวนการการเรียนรู้และการประเมินผล ประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงไปตรงมาและต้องประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายรูปแบบรวมถึงการเพิ่มเนื้อหาในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ รวมถึงทักษะที่จำเป็นต่อยุคสมัยสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เด็กได้รับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ Ruengrong et al. (2014) ได้พูดถึงบทบาทของครูในการสอนออนไลน์ควรมีทักษะที่สำคัญ ดังนี้ ทักษะในการตั้งคำถาม ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะในการคัดเลือกความรู้ ทักษะในการประเมินผลตามสภาพจริง ทักษะการสอนคิด ทักษะการบูรณาการการสอน มีจิตวิญญาณความเป็นครู ครูไม่ได้มีหน้าที่เฉพาะถ่ายทอดวิชาความรู้หรือจัดการเรียนการสอนให้แก่

นักเรียนเท่านั้น แต่ครูยังมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่ไปกับการศึกษาออกไปเป็น พลเมืองที่ดี มีคุณภาพของประเทศต่อไป ครูต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไม่อาจหยุดนิ่งที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอและเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักเรียน เป็นครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ และต้องทำตนให้ศิษย์รัก ยึดหลักแห่งความพอเพียง

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

หากเปรียบเทียบระหว่างการเรียนการสอนในรูปแบบเผชิญหน้าและรูปแบบออนไลน์ ผู้เขียนวิเคราะห์ว่าในแบบแรกนั้นย่อมทำให้การเข้าถึงกันระหว่างบุคคลหรือการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนมีความราบรื่นมากกว่าการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ แต่ด้วยโลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันประกอบกับหากต้องเผชิญสถานการณ์สุดวิสัยที่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการสอนในรูปแบบปกติได้ ย่อมไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าเทคโนโลยีนั้นกลายเป็นผู้ช่วยสำคัญของโลกการศึกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้วซึ่งทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีโอกาสปฏิเสธรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้เช่นกัน ทว่าด้วยข้อจำกัดของการสอนออนไลน์ที่ผู้สอนและผู้เรียนมีได้อยู่ร่วมห้องเรียนในสถานการณ์เดียวกันอย่างแท้จริง อาจเกิดช่องว่างในการมีปฏิสัมพันธ์กันบนชั้นเรียนออนไลน์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเนื่องจากปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

กติกาสัญญาที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันได้และทำให้การสอนออนไลน์ประสบความสำเร็จ คือ “การให้เกียรติและรู้หน้าที่ของกันและกัน” โดยพื้นฐานของการเรียนผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ นั้น ควรทำการเปิดกล้องตลอดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเป็นการแสดงถึงความใส่ใจและมีสมาธิอยู่กับชั้นเรียนอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งควรมีการเตรียมตัวและแสดงถึงความพร้อมของทั้งสองฝ่าย เช่น การแต่งกาย การจัดแสง ฉากอย่างเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งเป็นรายละเอียดที่สะท้อนให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ของการให้ความสำคัญของการศึกษา ผู้สอนหรือครูซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบทางการศึกษา นอกจากต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนแล้วนั้น ผู้สอนต้องมีทักษะด้านการสอนออนไลน์ด้วยเช่นกัน อีกทั้งต้องพร้อมที่จะเรียนรู้ รับมือกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ผู้สอนต้องปรับแนวคิดและเข้าใจศาสตร์ของการสอนออนไลน์อย่างแท้จริงจึงจะสามารถโน้มน้าวและผูกใจให้ผู้เรียนจดจ่ออยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนได้

เอกนถุน บางท่าไม้ ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการสอนได้กล่าวถึงทัศนคติที่สำคัญของผู้สอนในการสอนออนไลน์ว่า

“...อาจารย์บางคนเด็กขอเบอร์โทรศัพท์หรือช่องทางการติดต่อก็ไม่ให้ ถือว่าถูกรุกล้ำสิทธิ เพียงคิดแบบนี้ก็ถือว่าจบแล้ว คนที่จะสอนออนไลน์ต้องพร้อมที่จะมีชีวิตในมุมมองออนไลน์จริงๆ ไม่ใช่พร้อมเฉพาะตอนที่ตัวเองจะติดต่อหาคนอื่น แต่พอคนอื่นจะติดต่อกลับไม่พร้อม อย่างนี้ไม่ได้...เราต้องเป็นเพื่อนเค้าให้ได้จริงๆ ถ้าเป็นไม่ได้ให้ถอยออกมาอย่าไปหลอกเค้า เพราะเค้ารู้ว่าเรากำลังหลอกเค้าอยู่ ถ้าเราผูกใจเค้าไม่ได้เราต้องรักษาจุดร่วม พยายามสมานและไปอยู่กับเค้าให้ได้ในระดับหนึ่งที่เราอยู่ได้...”

(เอกนถุน บางท่าไม้, สัมภาษณ์)

จากข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการเปิดใจของผู้สอนที่ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีความเข้าใจ/เข้าถึงผู้เรียน จึงจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ในการสอนออนไลน์เป็นไปได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้การที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องเปลี่ยนแปลงบรรยากาศจากการเรียนการสอนในห้องเรียนมาอยู่ในรูปแบบออนไลน์ อาจทำให้ความเป็นธรรมชาติในการเรียนการสอนหายไปเนื่องจากความกังวลด้านการถูกบันทึกภาพ/ภาพเคลื่อนไหว และเผยแพร่ลงสื่อออนไลน์ทำให้ผู้ถูกเผยแพร่เกิดความอับอาย สำหรับประเด็นนี้ภัทรนันท์ ไวกะสิน ได้กล่าวไว้ว่า

“...ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องทักษะในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลว่ามีทั้งข้อดีและข้อควรระวัง...เราไม่สามารถปรับใครฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ต้องควบคู่กันไป...”

(ภัทรนันท์ ไวกะสิน, สัมภาษณ์)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากุญแจสำคัญของการรักษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน คือ การสื่อสารที่อยู่บนฐานของความเข้าใจและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผู้สอนต้องเปิดใจและคำนึงถึงการเป็นผู้บริการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนต้องตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตน ท้ายที่สุดเทคโนโลยีเกิดมาเพื่อตอบสนองความสะดวกของมนุษย์ แต่อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดช่องว่างทางความสัมพันธ์ได้ อย่างไรก็ตามหากเรารู้เท่าทันและใช้อย่างเหมาะสมย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและไม่กระเทือนต่อความสัมพันธ์ของความเป็นมนุษย์อีกด้วย

วิชาศิลปะ (3 สาขา) กับการสอนแบบออนไลน์

การสอนออนไลน์เป็นอุปสรรคที่สำคัญที่อาจารย์ผู้สอนทุกคนต้องนำมาใช้โดยเฉพาะช่วงแห่งการระบาดของโรคอุบัติใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงวิถีทางการสอนออนไลน์ในศาสตร์แห่งศิลปะทั้ง 3 ศาสตร์นั้นเชื่อว่าคงไม่มีทางเลยเพียงแต่คร่ำครวญมีแนวทางดำเนินไปในทิศทางรูปแบบที่ควรเป็นไปอย่างไร

ทัศนศิลป์ เป็นวิชาหนึ่งที่จะต้องอาศัยทักษะและกระบวนการสอนที่ผ่านการมอง สัมผัส และมีการเห็นมิติที่หลากหลายทางด้านทัศนองค์รวมของงานศิลปกรรม (Visual arts) ด้านการเรียนการสอนศาสตร์ทางทัศนศิลป์ ภัทรนันท์ ไวทยสิน ได้กล่าวว่า

“หากจะให้มีการสอนผ่านช่องทางออนไลน์นั้น แน่นอนว่าจะต้องมีอุปสรรคบ้าง แต่ตัวอย่างการสอนวาดรูปในปัจจุบันจะเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นตัวช่วยได้แล้ว ทั้งการ Touch screen, Capture ผ่านหน้าจอในขณะที่กำลังวาดหรือแม้กระทั่งการตั้งกล้องให้เป็น Time-lapse ให้เห็นว่าเด็กคนนี้ได้ทำผลงานนั้นออกมาแล้วจริงๆ”

(ภัทรนันท์ ไวทยสิน, สัมภาษณ์)

ส่วนของคุณภาพของผลงานผู้เรียนจากการเรียนการสอนศาสตร์ด้านทัศนศิลป์ทางออนไลน์นั้น เอกนถุน บางท่าไม้ ได้กล่าวไว้ว่า

“ส่วนปัญหาบางอย่างเราอาจจะต้องลดความคาดหวังและเพิ่มความเข้มข้นเข้าไปซึ่งในนี้คือความพยายามที่จะสามารถสอนให้เด็กได้รับโดยเข้าไปกำกับรายบุคคล ศิลปินต้องดูงานศิลปะ เราอาจไม่ใช่คนสอนที่ดีที่สุด ดังนั้นเราจึงต้องเรียนรู้จากคนอื่น เพราะเขาอาจมีวิธีที่แปลกไปจากที่เราไม่เคยรู้มาก่อนก็ได้”

(เอกนถุน บางท่าไม้, สัมภาษณ์)

ด้านมิติจากในเนื้อหาที่เป็นจริง กับรายละเอียดที่หน้าจอแสดงผลเล็กๆ กับความพยายามที่จะสามารถพยายามใช้เป็นสื่อการสอนออนไลน์เพื่อเป็นแบบในการสอนวิชาทัศนศิลป์ ตัวอย่างในเรื่องของงานปั้นที่น่าจะเด่นชัดที่สุดในมุมมองของผู้เขียน ซึ่งเป็นงานที่จะต้องอาศัยการเรียนรู้ทางสายตา และการสัมผัสด้วยมือที่จะต้องสร้างงานเหล่านั้นให้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความหมายที่จะสื่อออกมาผ่านผลงานนั้นๆ แต่ทว่าหากเป็นงานด้านกรวดเขียนแล้วสื่อทางออนไลน์อาจเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดมิติใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการวาดเขียนที่มีอุปกรณ์มาช่วยเสริมความสมบูรณ์เพิ่มได้ ดังเช่นการสร้างงานแอนิเมชันที่ช่วยเพิ่มรูปแบบที่มีเรื่องของเทคนิคการตัดต่อเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมกับงานด้านศิลปกรรม ฯ เพื่อให้เกิดความตื่นตาตื่นใจ และทางเลือกใหม่ของงานศิลปะร่วมสมัยเข้าด้วยกัน

ดุริยางคศิลป์ เมื่อกล่าวถึงแนวทางการสอนด้านดนตรีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นดนตรีไทย หรือสากล สิ่งที่เป็นปัญหาในสาขาวิชานี้คือความพร้อมเพียงของดนตรีซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดของระดับเสียงท่วงทำนอง กับการควบคุมไปกับจังหวะ ดังนั้นวิธีการแก้ปัญหาในอุปสรรคดังกล่าวอาจต้องใช้วิธีแยกเช่นเดียวกับการเรียนการสอนบรรยาย ยกตัวอย่างการเรียนการสอนวิชาเชิงทักษะดนตรีไทยรูปแบบการสอนคล้ายคลึงกับช่วงเวลาที่ครูอาจารย์ผู้สอนบรรยาย โดยผู้เรียนต้องปิดไมค์เพื่อไม่ให้เกิดการสะท้อนหรือดีเลย์ (Delay) ของเสียงที่ก้องหรือสะท้อนกลับไปกลับมาจนฟังเสียงดนตรีแต่ละเครื่องไม่รู้เรื่อง โดยในเรื่องของการกำกับจังหวะนี้อาจเป็นเรื่องยากสำหรับการสอนออนไลน์ แต่หากเป็นเรื่องวิธีการสอนแล้วหากผู้เรียนยังไม่มีความเข้าใจ ผู้สอน

อาจจะออกแบบสื่อการสอนเรื่องการประกอบจังหวะผ่านทางออนไลน์ไปที่ละอย่างก่อนจะฝึกบรรเลงทำนองดนตรี หากผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติอยู่ในระดับหนึ่งอยู่แล้วเราอาจจะใช้วิธีการบรรเลงเป็นประโยควรรคของเพลง 1-2 รอบ แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามในรอบที่ 3-4 จนกระทั่งจบเป็นท่อน หรือบทเพลงไป สำหรับการต่อเพลงตามวิถีทางดนตรีไทย ในการต่อเพลงแต่ละวรรคนั้นอาจต้องให้ผู้เรียนปิดไม้คั่นเองแล้วบรรเลงไปพร้อมกับครู ส่วนระหว่างเรียนนั้นครูอาจจะอธิบายกลวิธีพิเศษเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อปฏิบัติตามได้โดยขึ้นอยู่กับบริบทวิถีทางของครูได้ตามแต่ความเชี่ยวชาญในบุคคล

นาฏศิลป์ เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกถึงลักษณะท่าทางของรูปร่าง ภาพรณันท์ ไหวทยะสิน ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนไว้ว่า

“ในปัจจุบันก็พบว่ามีบุคคลได้ดำเนินการไปแล้ว ยกตัวอย่างเช่น การทำ Assignment ของระดับปริญญาตรีที่นักศึกษาต้องเดิน แล้วทำวิดีโอ Connect กันโดยแบ่ง Part เดินกันเป็น Final Project แทนการสอนแบบปกติซึ่งถือเป็นการทำผ่านสื่อ หรือตัวอย่างกลุ่มการแสดงในช่วงที่ COVID-19 ระบาดหนักอยู่ช่วงหนึ่งได้มีคำถามเกิดขึ้นว่าจะทำการสอนผ่านทางออนไลน์ได้หรือไม่ เพราะตอนสอนต้อง Workshop หรือมีกิจกรรมนั้นต้องสอนในห้องเพื่อแสดงให้เห็นสดๆ แต่สุดท้ายแล้วก็สามารถทำให้เกิดเป็นวิธีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่ไม่จำเป็นต้องมาเจอกันทุกๆ ครั้ง สามารถสลับกันได้ระหว่าง Onsite & Online เราก็จะทราบว่าจริง ๆ แล้วเวลาส่งผลงานหลังเรียนก็ไม่จำเป็นต้องส่งแต่ในห้องได้ เพราะการตอบสนองผ่านสื่อต่างๆ สามารถอัดเป็นวิดีโอแล้วสามารถนำมาส่งได้ซึ่งอาจต้องเพิ่มทักษะในตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนในแง่ของมุมมองว่าจะทำงานกันอย่างไร เราจะแสดงบทบาทต่อมุมมองที่เราอยู่อย่างไร หากเราสามารถทำโปรเจกต์หนึ่งสั้นๆ ของ GTH ในช่วงที่กักตัวในช่วงที่ต้องรักษาระยะห่าง (Social Distancing) ยังสามารถทำได้ ซึ่งมีเทคโนโลยีกับวิธีการหลากหลายที่จะสามารถ Support เพื่อที่จะให้เด็กสามารถและได้ใช้เครื่องมือฝึกทักษะแต่อาจจะได้ไม่ทั้งหมด”

(ภาพรณันท์ ไหวทยะสิน, สัมภาษณ์)

การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีกับวิชาศิลปะ

ในยุคปัจจุบันได้มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในระบบการศึกษามากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งทำให้เกิดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยที่ไม่จำกัดเฉพาะในการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น เครื่องมือการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนโดยใช้ไอซีทีหรือเทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากสามารถใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ออนไลน์ ห้องสมุด บ้าน และทุกสถานที่ที่มีการต่อเครือข่ายได้ นอกจากนั้นการใช้แหล่งเรียนรู้อื่นๆ ทั้งในลักษณะเชิงกายภาพและแหล่งเรียนรู้เสมือนจริงสามารถช่วยในการเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิตและไร้ขอบเขตของทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ ทักษะ และสติปัญญา ที่สามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันกับข่าวสารภายใต้บริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็ว จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาไปสู่ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไปและในสถานการณ์โลกที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19

การพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร หรือไอซีทีเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความพยายามในการนำเอาเทคโนโลยีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Office of the Education Council Secretariat, 2011) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสร้างนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษา จากนโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการการเร่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการศึกษา (Ministry of Commerce, 2013) โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้ทุกช่วงเวลา ซึ่งนโยบาย

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาให้ก้าวสู่ประสิทธิภาพ การเรียนรู้ของสังคม และจะเป็นมิติของการสร้างกระบวนการนำสู่การเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปใน ทศวรรษที่ 21 ในปัจจุบัน (Office of the Basic Education Commission, 2012)

จากการศึกษารูปแบบการสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยใน การจัดการเรียนการสอนนั้น เป้าหมายคือมุ่งเน้นการจัดเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ การอ่านออก เขียนได้ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีองค์ประกอบความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อจัดรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับ ความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่ เช่น ทักษะการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต การใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทย พบปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) ในโรงเรียนเกิดจากสาเหตุ คือ 1) ขาดแคลนครูผู้สอนเฉพาะทาง 2) ขาดแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน 3) ขาดเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินผล และ 4) ขาดแคลนตำราเรียน (Bunmee, 2005)

“...ในการเรียนแบบออนไลน์ คือ เรียนรู้ที่จะอยู่กับข้อจำกัด...”

(ภัทรนันท์ ไวกะสิน, สัมภาษณ์)

การใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) โดยใช้เทคโนโลยีจะทำให้ผู้เรียนได้พบกับ แหล่งข้อมูลที่หลากหลายและทันสมัย เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติ ลงมือ หรือลองผิดลองถูกเอง ซึ่งแหล่งเรียนรู้ ออนไลน์มีความสำคัญตรงที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ Rojsangrat (2000) กล่าวไว้ ว่า การใช้งานอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการเรียนการสอนศิลปะในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสเทคโนโลยี ซึ่งระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตเป็นระบบสื่อประสมที่ประกอบไปด้วยภาพ เสียง และวิดีโอสั้นๆ ประชากรสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ในเวลาเดียวกัน ทั่วทุกมุมโลก ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกช่วงเวลา ตามความสะดวก และตามความสนใจของผู้เรียนเอง การสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) แบ่งประเภทของศิลปะออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ การสอนศิลปะปฏิบัติ การสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ และการสอน ศิลปวิจารณ์ โดยแต่ละกลุ่มมีวิธีการสอนในรูปแบบที่ต่างกัน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาในการเรียนการสอนศิลปะ เช่น การเรียน การสอนผ่านระบบซูม (Zoom) กูเกิ้ลมีท (Google Meet) กูเกิ้ลคลาสรูม (Google Classroom) หรือเครือข่ายต่างๆ นั้น ผู้สอนต้อง คำนึงถึงการนำเอาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์สนับสนุนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในด้านเนื้อหาศิลปะ ซึ่งแหล่งเรียนรู้ต้องสามารถ ตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นทั้งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้โดยปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี สามารถประยุกต์ใช้กับบางรายวิชา แต่ในรายวิชาศิลปะสามารถนำมาใช้ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น อาจจะไม่ครอบคลุม ตัวอย่างเช่น การสอนออนไลน์ทางด้านเนื้อหาในภาคทฤษฎี แต่การสอนด้านการปฏิบัตินั้น อาจจะต้องใช้รูปแบบที่สามารถทำให้ ผู้เรียนเข้าใจได้และสามารถปฏิบัติงานตามความจุดประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้หรือการใช้รูปแบบการอัดคลิปกิจกรรมศิลปะอาจจะช่วย ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ แต่ผู้สอนก็ต้องคำนึงถึงรูปแบบการวัดและประเมินผลเช่นกัน เมื่อนำเทคโนโลยีมาใช้จะต้องใช้ให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้พร้อมกับศตวรรษที่ 21 ที่ต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม โลกในปัจจุบัน

องค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมการสอนออนไลน์ในวิชาศิลปะ

ปัจจุบันหลักหินไม่ได้กับการสอนออนไลน์ ยิ่งประเทศไทยเข้าสู่ภาวะวิกฤตการณ์โควิด 19 ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนทั้ง ในระดับต่างๆ ต้องหยุดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและเรียนออนไลน์ที่บ้านแทน สอดคล้องกับ Noulngang (2016) กล่าวว่า สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่สามารถหลีกเลี่ยงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน ตรงกันข้ามยังต้อง ตระหนักว่าจะนำมาใช้อย่างไรจึงจะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนรวม ทั้งผลักดันให้ก้าวไปสู่สังคมสารสนเทศและสังคมแห่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในปัจจุบันครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทรูปแบบใหม่เพื่อเข้าถึงผู้เรียนมากขึ้น องค์ประกอบหลักในการเรียน การสอนออนไลน์ การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือสื่อสารผ่านการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นนับว่ามีประโยชน์สำคัญ อย่างมาก ในยุคการติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดน อีกทั้งสามารถทำให้เกิดประโยชน์มากมายในการสืบค้น การค้นคว้าข้อมูลต่างๆ หรือแม้กระทั่งการเรียนกับบุคคลสำคัญในวงการการศึกษาได้โดยที่เรามีโอกาสมากขึ้น ผู้สอนเองไม่ต้องเดินทาง สามารถเรียนได้ ทุกที่ ทุกเวลา แต่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือแม้กระทั่งระดับปริญญาตรีนั้น นอกจากการเรียนแล้วยังจำเป็นต้องมีการวัดผล ประเมินผลอยู่ในการเรียนด้วย จึงจำเป็นต้องตระหนักถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอนออนไลน์ ในการเรียนการสอน นั้น ต้องประกอบไปด้วย เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน การวัดประเมินผล สอดคล้องกับ Pengsuk et al. (2015) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบบทเรียนออนไลน์ มี 5 องค์ประกอบหลักด้วยกันคือ 1) เนื้อหาบทเรียน 2) ระบบการบริหารการเรียน 3) การติดต่อสื่อสาร 4) การสอบ/การวัดผลการเรียน 5) การทำให้เกิดความสัมพันธ

จากประสบการณ์ของผู้เขียนและองค์ประกอบของรูปแบบออนไลน์ตามที่ศึกษาวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 เนื้อหาบทเรียน การเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษานั้นประกอบไปด้วย 3 สาระ ได้แก่ ทัศนศิลป์ ดนตรีและ นาฏศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นแขนงใดศิลปะเป็นวิชาที่ต้องอาศัยทักษะการปฏิบัติทั้งสิ้น ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากครูจะให้ความรู้ที่เป็นทฤษฎีและให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้านอกห้องเรียนด้วยตนเองแล้ว ทักษะยังเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝน เช่น ทัศนศิลป์ ต้องอาศัยการวาดเขียน การปั้น ฯลฯ ดนตรีต้องอาศัยทักษะการปฏิบัติ เช่น การตีฉิม การเป่าขลุ่ย เป็นต้น นาฏศิลป์ ต้องฝึกฝนการรำในบทเพลงต่างๆ ซึ่งครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและชัดเจนในการสอน ภัทรนันท์ ไวทยะสิน ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการสอนได้กล่าวถึงทักษะที่สำคัญของผู้สอนในการสอนออนไลน์ว่า

“...การสอนทักษะแบบปฏิบัติสามารถทำได้ เช่นการสอนนาฏศิลป์โดยการบันทึกภาพเคลื่อนไหว สามารถปรับมุม กล้องให้สลับซ้ายขวาในโปรแกรมได้เลย หรืออาจจะต้องใช้การถ่ายทำด้วยกล้องหลายๆมุมแล้วใช้การตัดต่อ และการสอนออนไลน์ ไม่ควรสอนยาวๆ ควรสอดแทรกคลิปสั้นๆ เยอะๆ ”

องค์ประกอบที่ 2 ระบบบริหารการเรียน การจัดทำบทเรียนออนไลน์ต้องได้รับการออกแบบโดยผู้สอนมาเป็นอย่างดี สามารถรองรับการสื่อสารผ่านโปรแกรมต่างๆที่ผู้เรียนสามารถใช้ในปัจจุบันได้

องค์ประกอบที่ 3 การติดต่อสื่อสาร นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เนื่องจากการเรียนการสอนจะไม่เกิดขึ้นเลย หากระบบอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนไม่เสถียร ผู้สอนบางท่านประสบปัญหาเกี่ยวกับการสอนโดยเหตุผลว่าผู้เรียนไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต คำตอบคือหากผู้เรียนไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตครูผู้สอนควรเปลี่ยนรูปแบบ การสอน เช่น จัดเป็นค่ายการเรียนรู้ในหนึ่งวันเพื่อติวเข้มให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทต่างๆของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องแก้ไข และปรับเปลี่ยนการสอนให้ทันต่อสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 4 การทดสอบหรือการวัดผลการเรียน ควรเกิดขึ้นบ่อยๆอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนไม่ควรวัดครั้งเดียว และ ควรวัดแบบหลากหลาย ภัทรนันท์ ไวทยะสิน ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการสอนได้กล่าวถึงทักษะที่สำคัญของการวัดประเมินผลว่า

“...อาจารย์ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับข้อจำกัด เราไม่สามารถวัดถูกผิดแบบเดิมหรือความซื่อสัตย์ในการสอบได้ เรื่องวินัย อยู่กับตัวบุคคล เปลี่ยนวัตถุประสงค์มหาวิทยาลัยที่จะอยู่กับข้อจำกัดนั้นให้ได้ ”

เอกานถน บางท่าไม้ ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการสอน ได้กล่าวถึงทักษะที่สำคัญของการวัดประเมินผลว่า “...การวัด ประเมินผล ต้องมีลำดับทั้งง่ายและยาก การเขียนผังความคิดเป็นวิธีหนึ่งที่เด็กจะได้แสดงความคิดของตัวเอง อาจารย์ต้องกำหนด เกณฑ์การวัดแบบรูปิกไม่ใช้การวัดแบบอัตวิสัย ”

องค์ประกอบที่ 5 การทำให้เกิดความสัมพันธ ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนและผู้สอนถือเป็นสิ่งสำคัญ การสร้างความคุ้นเคย ทำให้ผู้เรียนกล้าเปิดใจรับความคิดเห็นและกล้าแสดงออกอย่างจริงจัง

การปรับตัวในการเรียนการสอนออนไลน์กับวิชาศิลปะ

การสอนวิชาศิลปะในโลกแห่งความเป็นจริงครูสอนจำเป็นต้องใช้ห้องเรียนรู้ที่เหมาะสม การเชื่อมโยงของครูและนักเรียนจะต้องผ่านสื่อที่สามารถหยิบจับต้องได้เนื่องจากศาสตร์ทางศิลปะเป็นการสอนโดยการปฏิบัติส่วนใหญ่จากฐานผู้เรียนจนถึงปัจจุบันจนมาถึงยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงสำคัญกับโศครุระบาทที่มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้กับครู การปรับตัวที่สำคัญของการเรียนการสอนในยุคใหม่ทั้งหมดจึงมีความจำเป็นต้องผ่านระบบออนไลน์ จุดสำคัญไม่ใช่แค่เพียงผู้เรียนครูผู้สอนต้องลบความเชื่อเดิมออกจากตนเอง ในโลกของการออนไลน์เปรียบเทียบกับโลกการเรียนการสอนในชั้นเรียนแล้วจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โลกอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ ครู จะต้องมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มทักษะของตนเองในการพัฒนาให้กับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 กับความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีที่อยู่รอบตัว หากแต่การสอนผ่านระบบออนไลน์มีข้อดีและข้อเสียเช่นเดียวกัน ศาสตร์ทางด้านศิลปศึกษา คือ ทักษะ (Skill) สื่อในโลกออนไลน์ปัจจุบันพัฒนาการเพื่อรองรับในจุดการทำงานด้านทักษะได้มากขึ้น จำเป็นหรือไม่ที่ต้องทำงานบนกระดาษเสมอกับโลกยุคใหม่ที่มีการลบหรือย้อนกลับได้เมื่อวาดผิด ผู้เรียนยุคนี้ต้องการเรียนรู้และเพิ่มทักษะในการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น การสกรีนหน้าจอเพื่อเก็บภาพที่สำคัญไว้ การแชร์ผ่านระบบออนไลน์ที่รวดเร็วกว่าคำบรรยายใด ๆ เป็นต้น หรือการปรับตัวที่สำคัญอาจจะไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ระบบออนไลน์ สื่อใหม่ๆ ทุกสิ่งมีส่วนผสมที่สำคัญรวมไปถึงการปรับทัศนคติหรือกระบวนทัศน์ทางความคิดที่สำคัญของครูหรือผู้สอน “ลดความคาดหวังและเพิ่มความขยัน” คือ การออนไลน์ (Online) ถ้ามันดีเท่ากับการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Onsite) แล้วคนคงหันมาเรียนออนไลน์กันหมดแล้ว แต่หากจะให้มันใกล้เคียงหรือตอบโจทย์ให้กับผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนพึงจะให้ผู้เรียนไปถึงต้องอาศัยความใส่ใจพยายามที่จะสอนหรือจิตสำนึกของความเป็นครูที่มากกว่าเดิมหลายเท่า การเพิ่มความขยันกับการสอนในระบบออนไลน์มีความสำคัญครูที่เคยสอนในชั้นเรียนปกติในเวลา 3 ชั่วโมง เมื่อมีการปรับเปลี่ยนเป็นระบบออนไลน์ต้องมีการปรับเพิ่มช่วงของระยะเวลามากขึ้นหรือการเว้นระยะพักของรอบการสอนที่เหมาะสม (เอกนถน บางท่าไม้, สัมภาษณ์) เพราะการสอนออนไลน์มีความละเอียดอ่อนในชั้นเรียนผู้เรียนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมชั้นด้วยการเรียนแบบเห็นหน้าหรือไม่เห็นหน้า ดังนั้น การเรียนการสอนต้องมีความน่าสนใจที่ดึงดูดความสนใจให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมจากการตอบโต้ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น ครูกับนักเรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้ปกครองหรือสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย ผู้สอนต้องศึกษาระบบออนไลน์ด้วยความเข้าใจว่า ระบบเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยเหลือเพียงเท่านั้น สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนยังคงอยู่ที่ครูหรือผู้สอนที่จะเลือกการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนหรือไม่ กระบวนทัศน์ทางความคิดจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะพัฒนาสิ่งใหม่ให้เหมาะสมกับยุคสมัยได้ รูปแบบการสอนออนไลน์ในวิชาศิลปะอาจจะไม่คำตอบของครูทุกคน แต่การทำงานบนความคิดที่ว่า การทำเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพในทุกสภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลงให้ได้ เมื่อเริ่มต้นบนพื้นฐานความคิดที่เป็นไปได้การออนไลน์แค่สื่อระบบหนึ่ง และการใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม บางครั้งอาจจะทำให้การเรียนการสอนศิลปะเดินโลดแล่นเข้าสู่สายตาของผู้คนนับล้านได้เพียงไม่กี่นาที การเรียนผ่านออนไลน์ (Online Learning) เรียนคอร์สออนไลน์ที่คุณกำหนดการเรียนได้ยืดหยุ่นตามใจต้องการ ทุกที่ ทุกเวลาอาจจะจะเป็นคำตอบของเด็กยุคใหม่ ตัวอย่างความสำเร็จในการนำเอาเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้ในการสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรม การวิจัยทางศิลปศึกษา โดยการนำสื่อออนไลน์เฟซบุ๊กมาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมการถ่ายทอดสร้างสรรค์งานศิลปะหัตถกรรมจากนวัตกรรม “ดินจุฬา” วัสดุปั้นประกายมุกจากเปลือกหอยแมลงภู่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จาก ผลงานวิจัย ของ Boonyananta and Phrompan (2013) ซึ่งการนำเฟซบุ๊กมาใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และเป็นพื้นที่แสดงงานให้กับผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการ ช่วยให้งานวิจัยประสบผลสำเร็จ เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมในวงกว้างได้

กล่าวได้ว่า การปรับตัวในการเรียนการสอนออนไลน์กับวิชาศิลปะเมื่อถึงยุคสมัยที่ต้องเปลี่ยน สิ่งสำคัญไม่ใช่เพียงระบบในการออนไลน์ที่ต้องปรับตัว ครู ที่เป็นผู้สอนต้องมีกระบวนทัศน์ที่ปรับตัวได้ด้วยประกอบกับการทำงานที่เพิ่มประสิทธิภาพด้วยไฟแห่งการทำงานที่มากขึ้นกว่าเดิมผ่านกิจกรรมที่หลากหลายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับผู้สอน โดยมีสื่อ คือ ระบบ

ออนไลน์ที่เป็นเครื่องมือให้กับผู้สอน การเรียนรู้ออนไลน์กับวิชาศิลปะแม้จะมีธรรมชาติที่แปลกใหม่สำหรับคนยุคใหม่ หากแต่อย่าลืมว่า “นวัตกรรมมักเกิดจากการปรับเปลี่ยนระบบความคิดที่แตกต่างจากเดิมพัฒนาจนไปถึงการสร้างสรรค์เสมอ”

บทสรุป

เป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับในโลกยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนเนื่องด้วยวิวัฒนาการเหล่านั้นแทรกซึมอยู่ในทุกตารางชีวิตของมนุษย์ เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication: CMC) ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อกันได้ อีกทั้งยังค้ำจุนวิวัฒนาการของมนุษยชาติ อารยธรรมยุคโลกาภิวัตน์ อารยธรรมของโลก โลกทั้งโลกจะเชื่อมต่อกันด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพของสังคมจะเปลี่ยนไปจากยุคอุตสาหกรรมเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ ในแวดวงการศึกษาเฉกเช่นเดียวกันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาเห็นได้จากปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่การเรียนการสอนตามสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ ต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งนั่นหมายถึงในทุก ๆ ศาสตร์วิชา ดังที่กล่าวมาในข้างต้นสำหรับหมวดวิชาศิลปะที่ประกอบไปด้วย ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ด้วยลักษณะพื้นฐานของวิชาเป็นศาสตร์วิชาที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ผ่านหลักการปฏิบัติ มากกว่าเรียนเพียงทฤษฎี ยังคงต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เช่นกัน

ประการสำคัญที่ผู้เขียนต้องการอธิบายเกี่ยวกับ “นวัตกรรมกับการสอนศิลปะศึกษา” นั่นคือรูปแบบการเรียนการสอนศาสตร์วิชาศิลปะแบบออนไลน์ (Online Learning) นับว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยผู้สอนจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนจากรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนรู้ด้วยวิธีใหม่ ใช้เทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวก และสร้างความน่าสนใจ ในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อมีเดียมาเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการนำเข้าสู่บทเรียน หรือใช้เป็นการศึกษาด้วยตัวอย่าง หรือแม้กระทั่งนำแอปพลิเคชันต่างๆ ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการทบทวนบทเรียน หรือการวัดประเมินผล ซึ่งวิธีการเหล่านั้นจะเชื่อมต่อผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์มือถือ (Smart Phone) เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางเกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา นับเป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับทุกคนที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้

แนวทางในการเรียนการสอนศิลปะแบบออนไลน์ เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือมีผู้สอนคอยแนะนำ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียน ประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และ สื่อออนไลน์อื่นๆ ทั้งผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไปโดยการใช้อีเมลหรือช่องทางการสื่อสารออนไลน์ แต่หลักสำคัญในการจะประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาวิชาศิลปะด้วยรูปแบบการสอนออนไลน์ได้นั้น สิ่งสำคัญที่ผู้สอน ผู้เรียน และสถานศึกษาต้องเปิดใจยอมรับ และเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงในที่นี้ คือ 1) เปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนในการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม มาเป็นมิติใหม่ไม่ใช่แค่มองว่า ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ผู้สอนต้องสร้างและกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเรียนรู้ และสนุกกับการเรียนออนไลน์ 2) ผู้สอนต้องเปิดใจ เปิดกว้าง และเปิดรับ กับการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อในรูปแบบการสอนที่ตนเองเคยมีประสบการณ์ เริ่มที่จะเรียนรู้แนวทางการสอนแบบใหม่จากผู้อื่น ยอมรับเงื่อนไข และกำหนดข้อตกลงในการเรียนการสอนร่วมกับผู้เรียน 3) ผู้สอน ผู้เรียน รวมไปถึงสถานศึกษา ต้องมีการเตรียมตัว และวางแผน เพื่อสร้างความพร้อม และความเข้าใจในการเรียนการสอนแบบออนไลน์

ท้ายสุดนี้สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนออนไลน์ในวิชาศิลปะ คือ ผู้สอน ต้องไม่กังวลใจและคอยเปรียบเทียบว่า การเรียนการสอนแบบปกติเกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าการเรียนการสอนแบบออนไลน์ แม้ว่าผลลัพธ์จะเป็นเช่นนั้นเนื่องด้วยศาสตร์ของ

วิชาเป็นศาสตร์ที่เน้นการปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน แต่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่เข้ามาช่วยส่งเสริม สนับสนุน และแก้ปัญหา ให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผน และเตรียมตัวในการจัดการเรียนรู้ในแบบออนไลน์ ทั้งสื่อการสอน เนื้อหา วิธีการสอน และเครื่องมือต่างๆ ที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญ รวมไปถึงปฏิสัมพันธ์ของผู้สอน ที่ต้องคอยกระตุ้นความสนใจกับผู้เรียน เลือกใช้แอปพลิเคชันต่างๆ ที่หลากหลาย ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องรู้จักวิธีใช้ และความเหมาะสมของเทคโนโลยี เพื่อการใช้งานที่เป็นประโยชน์ และใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Boonphak, K. (2014). *Learning management for professional teachers*. Bangkok: Meanservice Supply. [in Thai]
- Boonyananta, C., & Phrompan, I. (2013). Innovation project for design development and transfer of jewelry creation process and Chulalongkorn clay handicrafts. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Bunmee, K. (2005). Problems and solutions of visual arts according to the basic education curriculum. *Journal of Education Silpakorn University*, 3(2), 143-165. [in Thai]
- Kentnor, H. (2015). Distance education and the evolution of online learning in the United States. *Curriculum and Teaching Dialogue*, 17(1&2), 21-34.
- Ministry of Commerce. (2013). *8 Educational reform*. Retrieved from <http://www.moe.go.th/websm/2013/jul/212.html> [in Thai]
- Nuannang., W. (2015). *A comparison of Online-Teaching Based on The Big Six Model on information and problem-solving skills through information of under-graduate students with Different learning styles at Surindra Rajabhat University* (Doctoral dissertation). Surin: Surindra Rajabhat University. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission (2012). *Computer integration training manual*. Bangkok: Office of Educational Technology Teaching the Office of the Basic Education Commission. [in Thai]
- Office of the Education Council Secretariat (2011). *A model for developing teachers and learners' potential in the use of media*. Bangkok: Sor For. [in Thai]
- Pengsuk, V., Karanyathiku, A., Gerdtham, C. (2015). The development of the online computer course model for primary students. *Journal of the Thai Library Association*, 8(2), 107-118. [in Thai]
- Podapol, C. (2020). *Online learning management: New normal of education*. Retrieved December 26, 2020, from <http://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2020/06> [in Thai]
- Rojsangrat, P. (2000). *The results of the integration of teaching design projects in the subject of commercial design by The Internet on the Academic Achievement of Graduate Students Major of Arts Faculty of Education*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Ruengrong. P., Jiravarapong, P., Manyum, W., Sonyaron, W., Muendet, S., & Srisurat, C. (2014). Educational technology vs Thai teachers in 21st century. *Panyapiwat Journal*, 5(Special Issue), 195-207. [in Thai]